

Dombóvári János

KÖZÉP-EURÓPAI ZENEKARI FESZTIVÁL KASSÁN A LAVOTTA JÁNOS KAMARAZENEKAR RÉSZVÉTELÉVEL

Még tart a nyári forróság, így talán van időszerűsége annak, hogy a július 3. és 7. között megrendezett Közép-Európai Zenekari Fesztivál eseményeit felidézzük.

Az esemény megszervezője az Európai Zenekari Szövetség (EOFed).¹ A Regionális Zenekari Fesztivált ezúttal Kassa és Budapest helyszíneken kilenc ifjúsági, nem hivatásos és egyetemi zenekar Szlovákiából, Horvátországból, Észtországból, valamint Belgiumból mintegy 350 résztvevővel rendezte meg az Európai Zenekari Szövetség. Magyarországot három együttes képviselte, a Pécsi Vonósok, a budapesti Szent István Király Zeneiskolai Szimfonikus Zenekar, valamint a Lavotta János Kamarazenekar Sátoraljaújhelyről.

A július 3-án érkezett zenekarok egy tátrai kiránduláson vehettek részt. A Lavotta János Kamarazenekar a Pécsi Vonósokkal együtt másnap délben kapcsolódtak bele a fesztivál programjába. Késő délután a zenekari fesztivál nyitókoncertjén a Kassai Állami Filharmónia impozáns épületében – a szövetség elnökének, Jüri-Ruut Kangur megnyitó szavai után – elsőként az Igor Dohovič vezette-, s a megalakulásának 60. évét ünneplő Musica Iuvenalis Kamarazenekar műsorát hallhattuk Szlovákiából. Ezt követően Észtországból a Tallinni Zeneiskola Szimfonikus Zenekara – Ott Kask és Katrin Talmar vezényletével – változatos programjában két szólista (Mozart kürtversenyében, valamint csellón Monti csárdása) is helyet kapott. A nyitóhangverseny első részét egy horvátországi együttes, vezetőjük Vladimir Čatič – tamburajátékával nagy

közönségsikert aratva –, a Rapsodija Tamburas Zenekar különleges, látványos műsora zárta.

A szünetben a szövetség elnöke a fesztiválon résztvevő együttesek vezetőit pezsgős koccintással köszöntötte.

A folytatásban egy másik észtországi együttes, a Viljandi Ifjúsági Szimfonikus Zenekar – karmesterük Imre Rohuväli – műsorát hallhattuk. Az ünnepélyes nyitókoncert – amelyet megtisztelt jelenlétével Magyarország Kassai Főkonzulátusának vezetője Kanyár Gyöngyi asszony – a belgiumi Louvain-la-Neuve Diákszimfonikus Zenekar zárta, Philippe Gérard vezényletével. A nagyszerű hangulatú hangverseny végén az együttesek vezetői a Fesztivál Team tagjaitól² a fesztiválon való részvételt igazoló diplomát vettek át.

¹ Az EO Fed egyesíti az európai országok amatőr és más típusú nem professzionális zenekarait, amelyek szimfonikus zenekari és kamarazenei műveket minden korszakból és műfajban játszanak.

² Jüri-Ruut Kangur, Liina Nigu, Igor Dohovič, Horváth Gábor, Vucsics Ádám

Kassa, a fejedelmek városa

A fesztivál harmadik napján a szervezők – a Musica Iuvenalis Kamarazenekar brácsistájának figyelmes idegenvezetésével – egy kellemes és tartalmas városnéző sétát szerveztek a Lavotta Kamarazenekar tagjainak, amelyen azért is örömmel vettünk részt, mert a történelemben Abaúj-Torna vármegye egykori székhelyeként a Hernád parti város napjainkban is számos magyar épített örökséggel rendelkezik.

A Szent Erzsébet-székesegyház³ a felvidéki város szimbóluma. A gótika remeke mintegy kétszáz éven át húzódó építése után 1580-ra készült el. A kassai polgár, Márai Sándor elragadtatással írt a dómról: „Nem tudtam, hogy ennyire tökéletes ez a dóm, szülővárosom remekműve, ez az évszázadok műgondjával épített tökéletesség. Meghatott gyönyörűséggel nézem minden követ.”

A székesegyház altemplomában látogatható Rákóczi kripta⁴ – II. Rákóczi Ferenc 1906-ban Rodostóból történő hazahozatala, valamint újratemetése óta – nemzeti zarándokhely. Mint ahogy a Hóhérbástya udvarán álló kétemeletes épület, a Rodostói ház⁵ is.

Városnéző sétánk során léptenyomon szembe jött velünk a történelem a magyar nyelvű emléktáblákkal – a Kassán elhunyt Bocskai István, a Premontrei

templom falai között nyugvó I. Rákóczi Ferenc, a Lócsei-házban Brandenburgi Katalinnal házasságot kötő Bethlen Gábor, a városban országgyűlést összehívó Thököly Imre, valamint I. Rákóczi György⁶ – megjelölt helyei. Természetesen jóleső érzéssel olvastuk Kazinczy Ferenc, Batsányi János kassai tartózkodását megörökítő emléktáblákat, mint ahogy számon tartjuk Kassán rövidebb-hosszabb időt töltött zeneművészeinket, Tinódi Lantos Sebestyént, Déryné Széppataki Rózát, valamint Kemény Egont⁷.

³ A templomot Árpád-házi (Thüringiai) Szent Erzsébetnek szentelték. Árpád-házi Szent Erzsébet 1207-ben harmadik gyermekként született Sárospatakon, II. András királyunknak első, Merániai Gertrúddal kötött házasságából. Az évszázadok során, a templomon számos felújítást végeztek, ezek közül kiemelkedik a húsz éven át tartó, s a honfoglalás millenniumára Steindl Imre tervei alapján elkészült átépítése, melynek során az északi hajó alatt kriptát alakítottak ki.

⁴ A lejárati lépcsővel szemben három szarkofág: a középső II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona és Rákóczi József bronzkoporsóját rejt, a bal oldaliban Sibrik Miklós udvarmester, a jobb oldaliban gróf Esterházy Antal nyugszik. A lépcső lejárataól jobbra, Esterházy szarkofágja mellett gróf Bercsényi Miklós és második felesége, Csáky Krisztina nyugszanak.

⁵ Az emlékhely kialakításának gondolata 1904-ben merült fel, amikor a magyar országgyűlés I. Ferenc József magyar király támogatásával rehabilitálta a fejedelmet és bujdosó társait, és döntöttek a szabadságharcosok hamvainak hazaszállításáról. A Rákóczi-emlékhely annak a háznak az utánpótlása, ahol a fejedelem 1720 és 1735 között száműzetésben élt, és halt meg. A kassai vár egyik legrégebbiről fennmaradt részlete, amelyet 1991-ben nyitottak meg a nagyközönség számára. Az eredeti Rodostóban található ház kivitelezésében a fejedelem saját kezűleg is – ugyanis száműzetésében faragott és festett is – részt vett.

⁶ A Kassára bevonuló Rákóczi György hajdúi gyilkolták meg a három – Pongrácz István, Grodecz Menyhért és Körösi Márk – jezsuita papot 1619. szeptember 7-én. A vértanúkat a Szentszék 1905-ben boldoggá avatta. Szentté avatásukra II. János Pál pápa 1995-ös szlovákiai látogatása során került sor.

⁷ Kassán nevelkedett (1910 – 1923), zenei tanulmányait a Kassai Zeneiskolában kezdte, a Főgimnázium tanulója volt Kemény Egon kétszeres Erkel Ferenc-díjas zeneszerző.

Hangverseny a Premontrei templomban

A Lavotta János Kamarazenekar fesztiválműsorát⁸ – a Pécsi Vonósok, valamint a szlovákiai Edevart Zenekar társaságában – július 5-én, 17 órától a szintén magyar vonatkozású Premontrei templomban⁹ mutatta be.

Micsoda nap! Egy alkalmat sem hagytunk ki 1990 óta, hogy zenetudományi konferenciával, jubileumi hangversennyel, kiadványokkal (könyv, CD) a verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, színházi karmester, házitanító Lavotta János születési-, és halálának kerek évfordulójáról ne emlékezzünk meg. Olyan azonban, hogy a Lavotta János Kamarazenekar névadóját születésnapján köszöntse, először fordult elő, márpedig a fenti napon, a 260. alkalmával ez történt.

Talán ennyi is elég lenne ahhoz, hogy az esemény nagyszerűségét átérezze az olvasó is. Azonban „*De még ez mind csak semmi!*” – idézhetnénk akár Garay János anekdotázó obsitosát, ugyanis a játszott zeneművek egyfajta katarzis élményét adták a kamarazenekar tagjai számára, a művészeti vezető pedig még inkább átadta magát az emelkedettség, a beteljesülés érzésének. Az év elején meghirdetett Lavotta Emlékévből, felvidéki szülőföldjén¹⁰ megszólaltatni két – a magyar zenetörténetben a 19. századi verbunkos korából két jelentőséggel bíró¹¹ – zeneművét, ráadásul olyan szakmai hallgatóság előtt, mint a

premontrei templom közönsége volt, maga egy álom beteljesülése. Azt pedig, hogy a művek előadásában szólistaként is közreműködhettem, egyfajta jutalomjátéknak tekintem. A Lavotta János Kamarazenekar, valamint Lavotta-kutató művészeti vezetője bő három évtizede dolgozik azon, hogy a reformkor verbunkos zenei stílusában fogant műveket összegyűjtse, népszerűsítse¹². Ezt a zenei örökséget ápoló nemzetépítő tevékenységet az együttessel a jövőben is folytatni kívánjuk.

⁸ Csermák: Dobbantós; Lavotta: Lassú magyar (Homoródi), Szigetvár ostroma (tételek: Tanácskozás, Ostromzaj, Végbúcsú, Ima, Harctérre rohanás); Ligeti: Régi magyar társastáncok (Bihari, Csermák, Lavotta, Rózsavölgyi motívumainak felhasználásával)

⁹ A templom faragott kövekből épült, kéttornyos épület, reneszánsz stílusban. Óriási kapuja felett a Báthoryak és a Rákócziak egyesített fejedelmi címere látható. Egykor jezsuita templom volt, ma premontrei Szentháromság-templomként ismerik. I. Lipót császár építtette 1671-1681 között, a három pap vértanú halálának helyén. Falain belül nyugszik I. Rákóczi Ferenc és édesanyja, Báthory Zsófia is.

¹⁰ Lavotta János 1764. július 5-én született, a Pozsony vármegyei Pusztafödémesen (Pusté Úl'any).

¹¹ Lavotta Lassú magyarját P. Sarasate Zigeunerweisen című népszerű művében dolgozta fel más magyar műzenékkal együtt. A Szigetvár ostroma öt tétele pedig az 1566-os szigetvári csata hőséneke, Zrínyi Miklósnak állított elsőként zenei emléket.

¹² A kamarazenekar Magyar Verbunkos Zene-sorozat eddig megjelent 11 CD-je a magyar verbunkos zene megismertetését szolgálja.

A Kodály-tanítvány Szabolcsi Bencével változatlanul valljuk: „[A verbunkos muzsika] segít magyarrá lenni, segít magyarnak maradni, segít Európában helytállani”¹³.

A befejező Ligeti-darab végén örömünkre a Lavotta János Kamarazenekar magyar verbunkos muzsikáját a közönség lelkes tetszésnyilvánítással fogadta.

A hangverseny utóéletéhez tartozik, hogy az Európai Zenekari Szövetség elnöke Jüri-

Ruut Kangur email-ben fejezte ki elismerését:

Nagyon jó zenekarod van, nagyon tetszett! A legjobb üdvözlettel, Jüri

Mivel a fesztivál budapesti eseményein – halaszthatatlan családi programom miatt – nem vehettem részt, a krónikás itt abban a reményben fejezi be ismertetőjét, hogy Kassa épített öröksége, valamint a magyar verbunkos zene iránt sikerült az olvasó érdeklődését felkelteni.

Horváth Gáborral a Filharmónia koncerttermében

Liina Nigu és Jüri-Ruut Kangur

¹³ Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve. Budapest, Zeneműkiadó, 1955. 41. oldal